

**JAUME AYATS
I TANIA ADAM,
AL CONCA**

La periodista i productora cultural Tania Adam i el músic i doctor en història de l'art Jaume Ayats han estat escollits nous membres del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts, amb l'acord d'ERC, PSC i Junts.

**LA DHARMA
CELEBRA EL 50È
ANIVERSARI**

La Companyia Elèctrica Dharma celebrarà els seus 50 anys al lloc on van néixer, al Casal Font d'en Fargues, el 20 de febrer. Serà una conversa plena de records i cançons. També anunciaran els actes de l'Any Dharma.

OBITUARI

Mor Maria Antònia Oliver, l'escriptora que s'atreveia amb tot

Pionera en la novel·la negra, va ser la quarta dona a rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes

NÚRIA JUANICO LLUMÀ
BARCELONA

L'escriptora mallorquina Maria Antònia Oliver va morir ahir als 75 anys. Havia estat ingressada durant unes setmanes per covid i, tot i haver tornat a casa havent superat el virus, l'escriptora va morir a causa del seu dèbil estat de salut. "Desig viure bé fins que Déu vulgui, i ben envoltada", va dir l'autora el desembre passat en una conversa amb l'ARA Balears, abans de rebre el càlid homenatge que li van fer familiars i amics amb motiu del seu 75è aniversari.

Oliver va néixer a Manacor el 1946, però durant la postguerra va instal·lar-se amb la seva família a Biniali, un poble de la Mallorca rural. Allà va viure la fi del franquisme i el boom del turisme a l'illa, un tema que li va donar ales per escriure la seva primera novel·la, *Cròniques d'un mig estiu* (Club Editor, 1970). Al llibre plasmava la irrupció del turisme de masses a través de la mirada d'un jove de 14 anys que treballa en un hotel i "amb les tècniques de la novel·la moderna, però també assumint el ric llegat de la tradició oral pròpia", diu l'escriptor i crític literari de l'ARA Llegim Pere Antoni Pons.

Un dels noms d'Ofèlia Dracs

Poc després del seu debut, Oliver va instal·lar-se a Barcelona, on va entrar en contacte amb els moviments literaris avantguardistes de l'època. A Mallorca havia conegut l'escriptor Jaume Fuster (1945-1998), amb qui compartia la passió per la literatura -"Per a mi escriure és viure, viure és escriure", solia dir Oliver- i amb qui s'acabaria casant. A la capital va publicar bona part de la seva obra i va formar part del col·lectiu Ofèlia Dracs amb autors com Joaquim Carbó, Jaume Cabré, Margarida Aritzeta i el mateix Fuster.

Va ser aleshores quan va idear un dels seus personatges més emblemàtics, la detectiva privada Lònia Guiu. Protagonista d'*Estudi en lila* (1985) -que La Magrana acaba de reeditar-, *Antípodes* (1988) i *El sol que fa l'ànec* (1994), la Lònia Guiu destaca per ser una investigadora progressista, que lluita contra les desigualtats i és molt feminista. "Oliver va ser la primera escriptora catalana que es va atrevir a fer novel·la negra. La seva literatura ha deixat marca i ha obert camins", afirma el director de la col·lecció *Crim.cat* d'Alrevés i professor de literatura catalana Àlex Martín. Ella mateixa es definia com a deixeble de Manuel de Pedrolo, un referent que la va empènyer a fer "una literatura popular atrevida, molt divertida i plena de jocs intertextuals", destaca Martín.

Com bona part dels seus companys escriptors dels anys 70, Oliver va lluitar per la professionalització de la literatura. Per això mai li van caure els anells a l'hora d'enfrontar-se a gèneres diferents i va demostrar a bastament que era ca-

01. Maria Antònia Oliver el 2016, al rebre el Premi d'Honor. PERE VIRGILI 02. Oliver amb el seu marit, Jaume Fuster, poc després del trasplantament de cor. CEDIDA

paç d'escriure novel·la, narrativa breu, teatre, novel·la infantil, assaig i guions. "Per a ella escriure era un estil de vida. Tenia en compte que l'escriptora no era algú dalt de la muntanya, era una dona compromesa amb una gent, amb un país, amb una causa i amb els sectors populars. Va integrar les rondalles mallorquines en la narrativa de l'època i va experimentar molt", explica Margarida Aritzeta.

El compromís amb la llengua

El 1991 va guanyar el premi Prudenci Bertrana amb *Joana E.*, la història d'una jove de la burgesia mallorquina que pateix la mort sobtada dels seus pares. "En totes les seves obres hi havia el toc de reivindicació feminista i la llibertat de manifestar-se sexualment sense traves", assenyala Aritzeta. També era una escriptora fortament compromesa amb la llengua catalana. Va traduir autors com John Kennedy Toole, Mark Twain, Mary Shelley, Herman Melville, H.G. Wells i, sobretot, Virginia Woolf.

El 1998, la vida d'Oliver va patir un fort sotrac. Uns mesos abans li havien trasplantat el cor i, mentre s'estava recuperant, van diagnosticar un càncer a Jaume Fuster, que va morir poc després. La pèrdua del seu company de vida la va allunyar de l'escriptura i la va portar a marxar a Mallorca. "Tenia consciència que s'apartava del bullici del món literari i dels focus, però Mallorca li permetia recuperar una certa pau personal. Va acabar algunes coses que tenia començades, però va ser incapaç de continuar escrivint", diu Aritzeta. La seva última novel·la publicada, *Tallats de lluna* (Edicions 62, 2000), és la història d'un amor profund i corprenedor que s'ha acabat. El 2003 el Govern Balear li va concedir el premi Ramon Llull i el 2007 la Generalitat va atorgar-li la Creu de Sant Jordi. D'aquell any és el seu últim llibre, el recull de contes *Colors de mar* (Proa).

Novel·la negra Oliver va crear l'icònic personatge de la detectiva privada Lònia Guiu

Nou anys més tard, el 2016, Maria Antònia Oliver va convertir-se en la quarta dona a rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. En aquella ocasió va aprofitar per reivindicar el paper de les dones en la literatura: "Les dones hem d'escriure més. Malauradament, hi ha un dèficit d'atenció cap a les dones tant per part de les editorials com de la premsa. No se'ls fa tant de cas, sobretot si comencen. Encara vivim en un patriarcat i n'hem de ser conscients. Hi hem de lluitar", va reclamar l'escriptora. El novembre passat va anunciar que cedia la seva casa de Biniali a l'Obra Cultural Balear amb el desig que es convertís en una residència d'escriptors. —